

Sherry Cask Whiskey- Is it Kosher?

Show# 108 | March 4th 2017

Dovid Lichtenstein: Drinking on Purim- The unification of the soul with Hashem without interference.

פחד יצחק פורים- קונטרס רשימות אות יא עמוד קג

יב

מיט א פאר יאר צוריק, אין א מסיבה פון משה יין דפורים, האבן מיר אנגעהויבן רעדן אז ס'איז דא צוויי סדרגות אין שתיה. האט מען גערעדט די ערשטע, נידעריגע סדרגה; און מען האט געדארפט נאכדעם רעדן די העכערע סדרגה. איידער מען זאגט די העכערע, מוז מען נאכאמאל איבערזאגן די נידעריגע. צוויי חברים וואס האבן אין די יונגע יארען בחברותא געלערנט צוזאמען, געווען גאענט בלב ונפש. נאכדעם זיינען זיי זיך צופאָרען אין דער וועלט. זה בכה וזה בכה. האט זיך געמאכט א מעשה אז צופעליג האבן זיי זיך געטראָפן אין א קרעטשמע. איז מען אַרויפגעפאלן איינע אויף די צווייטע. די הערצער האבן זיך געעפענט. און ווערמער האבן אנגעהויבן צו פליסען. אזוי ווי מינוטן זיינען געלאָפן די שעה'ן. און גאר פלוצלונג איז אריינגעקומען דער בעל-עגלה און געשריען „צייט צו פאָרען. די פערד זיינען שוין מוכן“. די צוויי חברים זיינען געבליבן געפלעפט. מען וויל זיך דאָך צוזאמענרעדן. גאר דער פויער לאַזט ניט. רופט זיך אַפּ איינער: גיב אים בראַנפן, זאל ער גיין שלאָפן, וועלן מיר קענען שמועסן. כך, אזוי, האבן אידישע נשמות צוזאמען געלערנט במתיבתא

דרכי. אבער נאכדעם איז יעדע נשמה אריין אין איר גוף אריין. זה בכה וזה בכה. איינע ווייס נישט פון צווייטן. אבער אז ס'מאכט זיך א מעשה און מען טרעפט זיך צוזאמען ביי סעודת פורים, און מען חלש'ט עפענען ס'הארץ, קומט אבער דער פויער און שרייט: דו דארפסט שוין אוועקפארן פאר דיין ביוגעס. דענסטמאל איז די איינציגע עצה, גיב דעם פויער בראנפן. זאל ער גיין שלאפן. און לאמיר זיך צוזאמענרעדן. אזוי קען מען גאנץ גוט טרינקען. אבער מיר טרינקען העכער. דער רבש"ע האט אריינגעגעבן במאכל א כוח פון מזונות. מזונות שטארקט דעם גוף, שטארקט דעם שכל. אבער אין יין, האט דער רבש"ע אריינגעגעבן א סכע, אז עס שטארקט דעם דמיון. אז מען לערנט צוזאמען, איז מען זיך משתף אין שכל. אז מען דאווענט צוזאמען, איז מען זיך משתף אין לב. אז מען עסט צוזאמען, איז מען זיך משתף אין גוף. אבער אז מען טרינקט צוזאמען, איז מען זיך משתף אין דמיון. זיצען אין משתה היין דפורים, איז דער מייטש לאמיר פאנטאזירן צוזאמען. פאנטאזירן צוזאמען, איז גאר אן אנדער דרגא. ווייל פאנטאזיע אליין איז א מחבר. פאנטאזיע הייסט דמיון. דמיון איז דער מייטש, ווייל אין שכל זעט עס אויס גלייך צו חוש, און אין חוש זעט עס אויס גלייך צו שכל. איז דער דמיון אין יעדן מענטשן באזונדער, א מצרף פון זיין שכל צו זיין חוש. היינט אז מען איז זיך מצטרף דורך א מצרף, ווערט עס ממש איינס. גוואלד מיר טרינקען העכער.

אור החיים פ' אחרי מות (טז, א)

או יאמר על זה הדרך אחרי מות וגו', דיבר ה' למשה דרך מיתתן שהיתה על זה הדרך בקרבתם לפני ה', פירוש שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה, שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם נתקרבו לה, והוא אומרו בקרבתם לפני ה', ואומרו וימותו בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים שהגם שהיו מרגישים במיתתם, לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם, והבן:

Sherry Cask whiskey

To see the whole discussion in length with all the sources click [here](#)

To see Rav Moshe Feinstein's Teshuvos click [here](#)

שולחן ערוך יורה דעה הלכות יין נסך סימן קלד סעיף ה

כמה יהא במים ויהא בהם כדי לבטל טעם היין ששה חלקים כנגדו. וכל שיש במים כשיעור הזה, מותר אפילו בשתייה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות יין נסך סימן קלה סעיף יג

אפילו במכניסו לקיום אינו בולע יותר מכדי קליפה. ובש"ך שם ס"ק לג אינו בולע יותר מכדי קליפה. נראה דהיינו מסתמא אמרינן הכי משום שאינו ידוע שנכבש היין בתוכו יום שלם אבל אם היה ידוע שהיה י"נ בתוכו יום שלם ה"ל כבוש וכבישה אוסר כל הכלי וכמ"ש לקמן סי' קל"ז ס"ק ט'.

שו"ת חכם צבי סימן עה

ואף שהרב בש"ך בי"ד כ' דהא דמקילין ביי"נ משום דתשמישו בצונן היינו בדלא אשתהי בהו חמר מעל"ע אבל באישתהי מעל"ע דינו כמבושל ממש במח"כ לא דק דמוכח בגמ' דקנקנים של עכו"ם וחביתי דחמרא מכניסים בהם יין לקיום ימים ושנים ואעפ"כ אין דינן כמבושל ממש

רמ"א יורה דעה הלכות תערובות סימן קב סעיף א

מיהו אם לבנו בה מאכל או נתנו בקדירה לתקן הקדירה, כגון שמלאוה בתרנגולת, אינה בטלה. ובש"ך שם ס"ק ה מיהו אם לבנו כו'. כיון דלחזותא עביד לא בטיל כדאיתא בא"ח סי' תקי"ג ס"ג וע"ש. ועי' פרמ"ג סי' ק משבצ"ז ס"ק א שהט"ז חולק.

פרי חדש יורה דעה סימן קב ס"ק ה

ולענין דינא אין לסמוך על הרב ז"ל כלל בזה, אלא שיש להתיר המנעלים משום דסתם יין דרבנן והוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא, והוא הדין לכל שאר איסורי הנאה של דבריהם דלא מיתסר בהו חזותא, אבל באיסורי הנאה דאורייתא אף שיש דבר היתר המסייע עם האיסור לעשות חזותא, מכל מקום דילמא חזותא מילתא היא, והוה ליה כגופו של איסור ואין להתיר מטעם זה וזה גורם וכדכתיבנא.

תשובות והנהגות ח"ה סי' קנז

שפד	תשובות	יורה דעה	והנהגות
	סימן רנו האם אפשר לסמוך על בדיקת מעבדה ולוותר על הצורך ב"הבשר" קבלתי דבריו עם העתק דברי "רב" אחד שמחרף ומנאץ את רבני ישראל, וטוען שבסוגי מאכלים שכל החשש בהם הוא רק שמא נתערב דבר איסור, לא צריך שום הכשר, אלא מספיק בבדיקת כימאי שיברר את מרכיבי המאכלים אם מעורב בהם דבר אסור, ואפילו אם יטעה בבדיקתו מ"מ יש עכ"פ דין ביטול ברוב, ולדבריו כל ההכשרים בזה הם רק "ביונס", ומפלפל והולך בדברי הלכה להוכיח כדבריו, ומדמה הענין למה שסמכו חז"ל על קפילא ארמאי, וא"כ אף אנו נסמוך על כימאי, ונחסוך את דמי ההשגחה.		דבר, יש הרבה חששות שלא ננצל מהם ע"י בדיקת כימאי, וישראל קדושים הם ואין רצונם להכנס לחששות, וגדר גדרו המהדרים, שלא לרכוש שום דבר בלי הכשר.
	דע, שדבריו הם פירצה גדולה, שהרי מסכים בדבריו שמצוי שהכימאי טועה, רק שטוען שנסמוך על ביטול, ודבר זה אינו, דהרי מבואר בב"י יו"ד קל"ד בשם הרשב"א, שרק בנתערב דרך מקרה סומכין על ביטול, אבל לסמוך תדיר לא אמרינן, וה"ה כאן אסור שנסמוך תמיד על הכימאי בצירוף עם ביטול, וגם במה שמוסיפים בייצור עבור יהודים נקרא מכטל כמזיד ונאסר. ועוד שהאמת היא שהיום מערכים לפעמים אחוז קטן מאד אחד מאלף או יותר, ואינו ניכר לכימאי רגיל, רק ליחידים מומחים, ואם נפתח לזה שער, יהיה הדבר פרוץ ביותר ח"ו. ולכן עלינו להמשיך בדרך אבותינו בהשגחה מעולה, ולא לחפש כל מיני היתרים.		ובמק"א, הבאתי דברי מרן הגאון דבריסק הגריד"ס זצ"ל, שבמצה נאמר "ושמרתם", ותמוה, מה חידשה התורה בזה, והלאו בוראי שצריך שמירה מאיסור חמץ, ופירש מרן זצ"ל, שבעצם יש לחמץ סימנים מובהקים, הכסיפו פניה או חוטין נמשכים, ובזמנם היו בקיאים בסימנים אלו, ומ"מ גזירת הכתוב שישמור בשעת עשייתם ולא לסמוך על הסימנים, ועם ישראל קדושים הם ומקיימים "והתקדשתם" ונהגו כן בכל האיטורים, וח"ו לשמוע לפורץ גדר הלז הרוצה להרוס את הזהירות בכשרות.
	והנה האמת דאף שמדינא יש מקום לסמוך על בדיקת כימאי באופנים מסוימים, ועיין עוד במש"כ בח"א (סי' הכ"ג), הנה כללו של		וראו לכל אחד לזכור את דבריו של הריב"ש (מובא בב"י או"ח סי' תר"צ) שכי' "אפילו בעסקי העולם, כל משכיל בוחר לנפשו הדרך בטוח ומשומר מכל נזק ומכשול ואפילו בחשש רחוק, על אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדרכי תורה ומצות, שהם כבשוננו של עולם וכו", ע"ש.
			לבן ברור שבמקום שיש חשש לתערובת צריך משגיח קבוע ועכ"פ שיהא יוצא ונכנס, ובנוסף לזה נאה ויאה (אם רוצים) לברר את רכיבי המוצר גם בעזרת כימאי, אבל בלי השגחה מעולה מרכיבים הנוהרים ומהדרים עד שנותנים הכשר, לא יקח לביתו שום דבר שצריך הכשר, ויסכר פי דוברי שקר לומר על רבני ישראל שכוונתם ח"ו לטובת עצמם.

לבוש יורה דעה סימן צח ס"א

כל דבר איסור שנתערב בהיתר ונותן בו טעם הרי אסור גם את ההיתר עד שיתבטל טעמו בתוכו, וכיצד הוא הביטול וכו', האחד בטעמא כלומר אם נתערב היתר בהיתר כגון תרומה בחולין שהיא אסורה לישראל, והוא מין בשאינו מינו שנוכל לעמוד על טעמו יטעמנו כהן, אם אין בו טעם תרומה מותר כיון שנתבטל טעם תרומה שבו. הב' אם העירוב הוא דבר אסור כגון חלב שנתערבה בבשר יטעמנו קפילא גוי וכו', ועכשיו אין נוהגין לסמוך אטעימת כהן וגוי, רק משערין בכל איסורים בששים בין במינו בין במין בשאינו מינו.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן מא

ואם המרגרינא הוא של ישראל שהוא אסור לעשות בכלי העכו"ם אף שאינם בני יומן אסור להעמיד שם משגיח בלא הגעלה אף לרוב הפוסקים שליכא איסור על מה שנתבשל דהא אסור מצד לפנ"ע לגרום לו שיעשה איסור בשול בכלים שאינם בני יומן האסורים ולהרשב"א הא יהיה גם אסורה המרגרינא מדין קנס דהרי נעשו רק לישראל שיקנו ממנו. ואף בהמרגרינא של עכו"ם שבארתי שאם הוא המציא לעשות המרגרינא הכשרה שכשר אף בלא הגעלה אם אינם בני יומן ונקנחו היטב שליכא בעין, מ"מ מכוער הדבר להשגיח בלא הגעלה. אבל עכ"פ יש לסמוך על ההגעלה שעושין בשביל מנקרותא לטובת הרוותחים ומאימת עונש המלכות אם גם הם עושין ברוותחין.

דרכי תשובה סי' קלה סט"ז ס"ק נ

מין (מה) כל הכלים (ממ) שישנן (ט) י"ב חודש (ט) שרי שבועדאי כלה כל לחלוחית יין שבהם ואפילו נתן לתובם (ט) מים תוך י"ב חודש אך בכך כלום:

וכר ועיי"ש צמה סכי עוד צזה; (נ) שרי. עיי' צקי יד יהודה
סס סכי ה"ל ויש להסתפק בכלי מיי"ש חס מהכי ייסן יציח דלכאורה
זה ג"כ קלוש עעמו כמו יין וציי"צ חודש כלה הלחלוחית או אפשר
כיון דחריף טוצח צלע הרצה ולא מהכי ייסן ול"ע וכל דחס כלה
כל ריח היי"ש ממונו יש להחירו אחר יציח עיי' הגעלה עכ"ל (וע"ל
סיק מ"ג ויש מתשרי אמרי חט):

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן סב

בדבר בלענדעד יי"ש ער"ח אד"ש תש"ח. מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"מ פינחס טייץ שליט"א הגאב"ד עליזאבעט.

קבלתי מכתבו היקר בדבר היי"ש בלענדעד שתחת השגחתו עושים בלענדעד שלא בתערובות יין וגליצערין. ואני אומר לו יישר כחו בזה שיהיה ראוי למהדרין ליזהר מדברים שצריך הוראת חכם כהא דחולין דף ל"ז ודף מ"ד ואיפסק ברמ"א ס"ס קט"ז וכ"ש בזה שיש גם אוסרין. ואני אף שאני מתיר נזהר אני בעצמי מלשתות בלענדעד רק בחבורה שלא למיחזי כיוהרא הייתי שותה משהו לברך המסובין כנהוג ולכן ודאי טוב שיהיה יי"ש בלענדעד בלא שום חשש.

אבל לדינא היי"ש בלענדעד אשר יש חשש שמא מערבין בה חלק אחד מארבעים יין מותר בשתיה דהא נפסק בסי' קל"ד סעי' ה' דיין בטל בששה חלקים ואף שבסי' קכ"ג סעי' ח' הביא הרמ"א ב' שיטות מ"מ הלכה כהמתירין כדאיתא בש"ך שם ס"ק ט"ז דהכי קיי"ל עיין שם. ואף שכתב הש"ך בסי' קל"ד ס"ק כ"א דבתבשיל שמשביחו אסור, עד ששים, אין ביי"ש חומרת תבשיל דאדרבה מצינו שיטת הרשב"ץ שבמשקים חריפים כשכר וכדומה מתבטל עוד בפחות אם רק הרוב הוא שכר לענין ברכה ונפסק כן באו"ח סי' ר"ב סעי' א' ברמ"א. ואף שאולי אין ראיה מברכה מ"מ הא במים גם לענין ברכה בעי ששה דוקא שלא לברך בפה"ג וא"כ אין שום טעם לומר שיהיו מים ושאר משקין הפוכים דלענין בטול איסור יהיה במים אף בששה ובמשקים דוקא בששים ולענין ברכה יהיה במשקים ברובא אף שבמים הוא בששה דמה"ת יהיו סברות הפוכות בלא ראיה מגמ'.

ולכן אף שלכאורה הא פליגי בזה הט"ז והש"ך בנקה"כ סי' קי"ד דהט"ז בסק"ד כתב דגם במשקים סגי בששה להתבטל ורמ"א שהעתיק עד שאין ששים לבטלו הוא רק ריהטא דלישנא של המרדכי בשם ראבי"ה שסובר דגם יין במים צריך ששים ובנקה"כ השיג עליו דבמשקים עדיף. פשוט שמרשב"ץ זה יש להכריע כהט"ז וכן הכריע הבה"ט דאף דכתב בסק"ז גם שיטת נקה"כ במוקף מ"מ בסק"י סתם כהט"ז וגם הפר"ח הביאו במחצית השקל סי' ר"ד ס"ק ט"ז סובר כהט"ז וכן משמע שסובר גם המחה"ש שם. ומהאו"ה שהביא הש"ך בסי' קל"ד ס"ק כ"א הא כתב שם רק ביין או בתבשיל ולא קשה מזה כלל על משקים אחרים, דיין ביין ודאי לא נתבטל טעמו כבכל מין במינו. ואף שבכל מין במינו לא החמירו לרבנן יותר מאינו מינו מ"מ לא הקלו בששה מאחר שיש דברים שבעו ששים כמו בתבשיל אבל בשאר משקים אפשר מודה להט"ז. וגם מסתבר שיש חלוק בין משקים חריפים למשקים דמי פירות שאינם חריפים כיון תפוחים ויין רמונים דאולי רק בחריפים סובר הרשב"ץ שמתבטל ברוב ובאינם חריפים אולי הם חמירי ממים שהם גם כתבשיל. ולכן אפשר רק ע"ז משיג הנקה"כ על הט"ז וכוונתו דלכן לא קשה על הרמ"א דנקט ששים משום שיש כאן דברים שאינם חריפים וא"כ לא פליגי גם הש"ך על הט"ז במשקים חריפים. אך אף אם פליגי יש להכריע כהט"ז. ועיין במג"א סי' ר"ד ס"ק ט"ז שאף שדעתו ג"כ שאפשר בשאר משקין לא נתבטל משום שאפשר שאין מפסידין טעם היין והוא כהנקה"כ אבל מסיק שביינות שלנו ודאי

בטל, וכונתו שביינות שלנו שאינם חזקים כ"כ גם הוא מודה להט"ז דבטל בששה אף בשאר משקים וכן מפורש במחה"ש סי' ר"ב סק"ג. ובפ"ת סי' קי"ב סק"ב יש טעות סופר וצריך לומר ביינות שלנו ובטל בששה.

ועיין במג"א סי' ר"ב סק"ג שהש"ך הגיה בגליון אם נתערב יין בשכר תאנים ומפרש המג"א בכונתו דדוקא שכר תאנים דאינו מפסיד טעם היין אבל שאר משקים מיד כשנתערב בהן כ"כ עד שנפסד טעם היין אף שהוא פחות מרוב מברכין שהכל עיין שם ובלבושי שרד. חזינן דאף הש"ך מודה להט"ז דשאר משקין פוגמין היין עוד יותר ממים וא"כ ודאי בטלים לכה"פ בששה כהט"ז. ובהכרח שלא יסתרו דבריו למש"כ בנקה"כ צריך לפרש דרק שאינם חריפים ובשכר תאנים לבד. ואם נימא שהם סותרים והוא חזרה במקום אחד מסתבר שהעיקר כהגהתו לדינא ולא מה שכתב בנקה"כ שרק מתרץ קושיא ובכל אופן הא יש לנו בש"ך גופיה שיטה כהט"ז.

והנה במטה יהונתן סי' קי"ד כתב לחלק דכשהיין משביח למשקין אוסר עד ששים ורק במים ומשקין שאינם נשבחים מן היין וליכא לאסור רק משום טעם יין בטל בששה עיין שם. אבל אינו מובן כלל דכי יין פוגם את המים הא ודאי לא נכחיש המציאות שהרבה בנ"א נותנים מעט יין בהמים ששותים להטעים יותר אך הא דמותר הוא משום דעכ"פ מקליש טעם היין שהוא רק קיוהא בעלמא וכן מפורש בפתיחת הפמ"ג להלכות תערובות, ומוכרח הוא דאל"כ מ"ט מותר בב' כוסות של יין אחד של תרומה ואחד של חולין מטעם רואין יין ההיתר כאילו אינו, הא עכ"פ לא נפגם היין והמים עיין שם בפמ"ג. וכן משמע בתוס' חולין דף כ"ה דכתבו דלא הוי טעם גמור משמע שעכ"פ טעם טוב יש אך שהוא קלוש מלהחשב כהאיסור. וא"כ מה לנו שטעם קלוש הזה שלא נחשב כהאיסור משביח את המשקין הא עכ"פ ליכא איסור. ואם יש מקום לחלק הוא רק דאולי משקין אחרים אין מקלישין טעם היין. וזהו כוונת המג"א שכתב דדוקא מים מפסידים ופוגמים את היין אבל שאר משקין אפשר שאין פוגמין עיין שם, שהוא לענין להקליש שלא יתחשב כטעם יין אבל לא לענין פגימת המים. וכן משמע לשון הראב"ד שבטור סי' קל"ד שהמים פוגמין להיין. איברא דלשון הר"ן שבע"ז דף ע"ג משמע שפוגם המים אבל כתב הפמ"ג שבלסוף /שלבסוף/ מסיק רק מטעם שהוא קיוהא. ולכן דברי מטה יהונתן אינם מובנים. וגם אם נימא כדבריו שיש לאסור היכא דניתן להשביח את המשקין היה לו לאסור אף בששים ויותר. ולכן לדינא אין לחוש לזה.

ועוד יש להתיר אותו הבלענדעד שלא נרשם שיש שם יין והחשש הוא רק משום שרשאין מחוק המדינה שלא להזכיר המין שמערבין ממנו רק אחד מארבעים וא"כ אפשר ערבו שם יין, הא ודאי שיש בלענדעד שלא ערבו שם יין רק מינים כשרים או יי"ש ישן בחדש וכיון שהוא איסור דרבנן תלינן לקולא עיין בסי' קי"ד סעי' י' ובש"ך שם ס"ק כ"א שאם אך ידוע שיש מי שאינו מערב יין מותר ליקח מכולן מספק דתלינן לקולא בדרבנן והש"ך מוסיף שאף מסתמא דאי אפשר שלא יהיה אחד שלא יזלף על הכרכום יין ויציל על כולן ומביא כן מהמרדכי ומאגודה עיין שם וכ"ש הכא שידוע שיש הרבה פעקטערעס שאין מערבין יין בהיי"ש בלענדער /בלענדעד/ א"כ יש להתיר כל סתם בלענדעד דיש לתלות לקולא. ורק באם ידוע שערבו שם יין ליכא שם היתר זה אך מ"מ יש להתיר מטעם הראשון שהוא כהט"ז שהכרעת הדין כמותו וגם שיותר משמע שגם הש"ך לא פליג עליו במשקים חריפים כדלעיל.

ומדין אין מבטלין איסור לכתחלה שאסור במזיד אם הפעקטערי של היי"ש הוא של ישראל ואסור אף למי שנתבטל בשבילו כדאיתא בסי' צ"ט סעי' ה' וכיון שעשה למכור הוא כמו שנעשה בשבילם כדכתב בחדושי רעק"א בשם הריב"ש, הא פשוט שכיון שרוב היי"ש נמכר לעכו"ם נחשב במה שנעשה למכור כנעשה בשביל הרוב כמו בהובא מחוץ לתחום שנחשב שהובאו להעכו"ם כשהרוב הוא עכו"ם כדאיתא /באו"ח/ בסי' תקט"ו סעי' ו' ועיין בעירובין דף מ' ופ"ב דמכשירין מ"ו וכ"כ לענין זה. ועיין בריב"ש שכל ראייתו שנחשב בעושה למכור כנעשה בשבילם הוא מדין הובא מחוץ לתחום וא"כ ברוב עכו"ם הוא כמו התם שאין להחשיב שנעשה בשביל ישראל המעוט ואין לאסור מצד זה.

ומצד חשש תערובות גליצערין הנה גליצערין הוא דבר שאינו נו"ט כלל וגם הוא רק מעט ולא ניתן לטעם אלא כדי שיהי' קל לבלוע וכדומה לעוד דברים שאין שייך לטעם. וגם הרבה פעמים שלא נשאר כלום מהגליצערין מהיי"ש גופיה. ולכן חזינו שלא חששו כל הרבנים שבמדינה לאסור זה וגם הא כמעט כל ישראל שבמדינות אלו שתו זה וח"ו לומר שעשו איסור אלא הוא כדבארתי שמדינא מותר ואם אינם נביאים בני נביאים הם.

זהו לדינא אבל בעל נפש יש לו להחמיר על עצמו מצד כמה חששות. חדא דהא הרבה פוסקים סברי דסתם יינם גם בזה"ז אסור בהנאה עיין בר"ס קכ"ג. ואף מהמתירין יש שסברי דהוא דוקא במקום הפסד עיין בט"ז שם סק"ב ובש"ך סי' קכ"ד ס"ק ע"א, וא"כ למה שבארתי שיש לאדם הנאה ממים שנתן לשם מעט יין דבשביל זה נותן וגם לא נכחיש המציאות שהוא מוטעם יותר בשביל היין לא גרע טעם קיוהא מהנאה בעלמא שאסור.

ומה שהמחבר אף שסובר דסתם יינם אסור בהנאה גם בזה"ז פסק מ"מ דנבטל בששה, אולי יש לאוקמי דאירי באופן שלית ליה הנאה מזה כגון שרוצה לשתות מים בלבד לצמאו שלשתיה זו לית לו שום הנאה מהיין אך אם היה בפחות מששה היה עכ"פ אסור משום איסור השתיה שאסור אף בלא הנאה כיון שלא נפסל משתית אדם אבל בששה שמצד השתיה ליכא איסור אלא מצד ההנאה לכן אם עתה אין לו הנאה משום שרוצה בשתית מים לבד מותר. דבלא זה תמוה מאד נהי שלא נחשב כיון בטעם זה שהוא רק קיוהא בעלמא וכעפרא בעלמא דמי כלשון התוס' ב"ב דף צ"ז מ"מ הא כל מה שנשתנה מאיסורי הנאה אסור דפשוט שגם אפרן דיי"נ אסור כדין נקברין. ובשלמא בששים הוי היין כליתא כלל דהא לא נתן שום טעם אבל בששה שאיכא טעם רק שלא נחשב טעם יין א"כ יש כאן עכ"פ איזה דבר מהיין רק שנשתנה מיין לשם אחר ולעפרא היה לן לאסור גם זה.

אבל הוא דוחק גדול לאוקמי דברי המחבר באוקימתא כזו ובפרט שכתב מותר אפילו בשתיה משמע שכש"כ שבהנאה מותר והא בהנאה כגון במכירה שנותנים בעד זה יותר מכפי שיוי /שווי/ מים לבד הרי יש לאסור. ולכן צריך לומר דסובר המחבר דדבר שנתערב באינו מינו ברוב היתר נחשב כליתא כלל הדבר שנתערב אף בנותן טעם דמ"מ נבטל הטעם לשם הרוב ולא אמרינן דבשביל הרגש הטעם הוא כלא נתערב וישנו בעין אלא דטעם כעיקר הוא דין חדש כדצריך לומר כן אליבא דהר"י יוסף מאורלינש בתוס' חולין דף צ"ט ואליבא דהסוברים טעם כעיקר הוא דרבנן. ולכן טעם קיוהא לא נאסר. אבל א"כ למה שבארתי בחדושי להרבה ראשונים שכשיש טעם

הוא כישנו בעין גם בטעם קיוהא יש להחשיב כבעין רק כנשתנה מיין לדבר אחר ולעפרא שיש לאסור בהנאה ובשתיה אם יש לו הנאה מזה. וא"כ לבע"נ יש לחוש לזה.

שנית דהרבה ראשונים סברי דגם יין במים צריך ששים ויש לבע"נ לחוש גם לשיטתם אף שהמחבר והרמ"א הכריעו כהמקילים שבטל בששה. שלישית דהא עכ"פ דעת הנקה"כ משמע יותר דאוסר בשאר משקין עד ששים ופשטות לשון הרמ"א בסעי' ד' וסעי' ו' הוא עד ששים. ויש לבע"נ לחוש לזה אף שיש גם לפרש דהוא רק למשקין שאין חריפים ובסעי' ו' דאיירי בשכר הוא אגב ריהטא נקט הרמ"א ששים וכן הוא מוכרח לדינא כדלעיל.

רביעית שיטת מטה יהונתן שבמשקין שניתן להשביח אסור. ואף שדבריו אינם מובנים ומצד זה אין לחוש לדינא דאין לדיין אלא מה שעניו רואות מ"מ לבע"נ יש לחוש דאולי היה מתרץ דבריו. ועיין בב"ב דף ק"ל בהא דא"ל רבא לר"פ ולר' הונא בדרי"י לאחר מיתתי לא מיקרע תקרעוהו ומיגמר נמי לא תגמרו מיניה אלמא דיש ספק קצת כיון שאמר גברא רבא אף שאינו בדין ספק לענין הוראה. מ"מ לבע"נ יש לחוש גם לזה.

זהו הנכון לע"ד להלכה ולמעשה ולכן ודאי שאף שאין לאסור, דבר טוב עשה ידידי כתר"ה שראה שיהיה בלענדער /בלענדעד/ ידוע שהוא בלא יין ובלא חשש איסור אחר כדי שיהיה ראוי גם לבע"נ הראוי להם להחמיר ולכן אמינא לפעלא טבא דמר יישר. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן סג

עוד בענין הנ"ל. י"א ניסן תש"ח. להנ"ל.

הנה בדבר שכתב כתר"ה שהיין ניתן בהי"ש לטעמא ולכן הוא כדין תבלין שאוסר עוד בכל שהוא. הנה מה יעשה ידידי במתמד ורמא תלתא ואתא תלתא ופלגא דודאי נתן כדי שיתן טעם בהמים. ופשוט שהוא אף בידע שלא ימצא אלא תלתא ופלגא ומ"מ מותר אף בטבל שלא נחשב טעם אלא קיוהא בעלמא כדאיתא בב"ב דף צ"ז. עיין בתוס' התם ובחולין דף כ"ה ובמעשרות פ"ה מ"ו בר"ש ואיפסק כן ברמב"ם פ"ב ממעשר ה"ז. וגם לא נכחיש המציאות שהרבה נותנים מעט יין בכוס מים להטעים יותר ומ"מ לא נחשב טעם יין אלא קיוהא בעלמא, שאף שודאי נטעם יותר אבל אין זה חשיבות טעם להאסור ביין. וא"כ מה לנו אם בכוונה ניתן מצד טעם הקיוהא הא עכ"פ לא ניתן לטעם יין שזה ליכא במציאות וטעם הקיוהא לא נחשב להאסר כדבארתי במכתבי הראשון.

וכן מפורש ביין מזוג שהוא נותן בכוונה לטעם ומ"מ בטל בששה חלקים מים כדאיתא ביו"ד סי' קכ"ג להיש מתירין שהכי קיי"ל כמפורש בש"ך ס"ק ט"ז. ואולי היה מקום לתרץ דברי הטור שבסי' קכ"ג פסק דיין מזוג כל זמן שיש בו טעם יין יש בו משום יין נסך ובסי' קל"ד הביא ב' השיטות ביי"נ שנתערב במים ומשמע קצת מלשון שהכריע כהמקילין עיין שם, שביין מזוג שנתן בכוונה לטעם כפי טבעו ומנהגו לא בטל כסברת כתר"ה ובנתערב במים שלא ניתן לטעם בטל. אבל אם נימא כן בדעת הטור הא פסק הש"ך כהיש מתירין אף במזוג שנותן בכוונה

לטעם שבטל בששה חלקים. וגם בדעת הטור הוא דוחק גדול דהא הוא כשיטת הרא"ש בע"ז דף ל' שדחה הראיה ממתמד בשמרים שרק התם הוא קיוהא בעלמא ולא כשהיה מתחלה יין גמור והמדחה זה סובר דאף בנתערב צריך ששים כדאיתא בבאורי הגר"א סי' קכ"ג עיין שם בס"ק כ' וכ"א וכן משמע בב"י דליכא חלוק בזה. אך מ"מ יש לדחוק דהטור סובר דלא כדבריהם אלא דביין גמור מתחלה מועילה כוונתו לערב לטעם להחשיב זה כטעם גמור ובשמרים שעדין לא היה יין גמור מתחלה לא מועילה כוונתו להחשיב יין בשביל טעם הקיוהא. ובנתערב בטל בששה אף ביין גמור מצד הראיה דב' כוסות. אבל לדינא הא נפסק גם במזוג בכוונה שבטל בששה חלקים.

והנה הראב"ד הוא מהסוברין דבטל בששה כמפורש בטור סי' קל"ד והר"ן בע"ז דף ל' הביא שהראב"ד סובר דבי"נ דחמיר הוא כשל הקדש שאסור בתמד לעולם מצד חומרא דרבנן עיין שם וא"כ משמע דצריך לחלק לדידיה בין נתן בכוונה שאסרו מדרבנן אף בתמד לנתערב שלא החמירו אף ביין גמור. אך יותר נראה דהוא רק ביי"נ ממש ואולי אף בסתם יינם להאוסרין בהנאה שרק אותו יש לדמות להקדש, ולא בסתם יינם לדידן שמותר בהנאה. אך אף אם נימא דהחלוק של הראב"ד הוא מחמת שניתן בכוונה לטעם, הא לא איפסק כן אלא כהיש מתירין שבטל בששה אף במזוג בכוונה.

ומש"כ יידידי כתר"ה להקשות מרמב"ם בפירושו לערלה פ"ב מ"י שהזכיר גם יין במיני תבלין שחשיב שם. הנה יותר מסתבר שאין לגרוס יין וכדחזינן בפר"ח שבגליון הש"ע ביו"ד סי' צ"ח סעי' ח' שלא הזכיר בלשון הרמב"ם יין. וקצת הכרח לזה דמלשון הרמב"ם משמע דהוא בדין תבלין שאף בנפלו לא יתבטל בששים, ואיך לא הזכירו שיטתו דבתבשיל אוסר להרמב"ם אף ביותר מששים ואף אם לא פסקו כותיה היה להם להזכיר שיטתו. ואף אם נפרש בכוונת הרמב"ם דדין שהוא כתבלין הוא רק בניתן בכוונה כדמפרש הפר"ח שם לענין שומין ובצלים הי"ל להזכיר שלא יקשה מהרמב"ם משום דיש לתרץ כוונתו דוקא בניתן בכוונה לכן משמע שלא גרסי יין בלשון הרמב"ם.

אבל אף אם נגרוס יין כדבספרים דידן ל"ק כלום דאיירי ביין שאסור בהנאה כערלה וכה"כ ויי"נ ואף סתם יינם אסור להרמב"ם בהנאה ולא נחשב זה כאוקימתא משום דרוב איסורי יין הוא אסור גם בהנאה ולכן אף שהוא רק קיוהא בעלמא נמי יש לאסור כיון דעכ"פ הוא נהנה כדבארתי במכתבי הקודם לכן יש מקום לאסור גם בששים אם ניתן לטעם. אבל לדינא שסתם יינם בזה"ז מותר בהנאה יש להתיר בששה גם בניתן בכוונה לטעם כמו בנתערב כדחזינן במתמד ובמזוג כדלעיל.

ולשיטת האו"ה שהביא הט"ז סי' צ"ח ס"ק י"א דשומן לא נחשב כתבלין אלא דבר חריף נמצא דאף אם יין נחשב כתבלין הוא רק מצד חריפותו ששייך זה רק בלא חריף כמותו כמו תבשיל וכדומה ולא בנתערב בדבר היתר חריף ממנו כיי"ש ומשמע שהט"ז הסכים להאו"ה עיין בבאה"ט שם ס"ק י"ט.

ומה שהקשה כתר"ה למש"כ הדגמ"ר =הדגול מרבבה= ובית מאיר בסי' קכ"ג סעי' י"ד דשמרי יין לא אסירי בעצמן אלא מלחלוחית יין המעורב בהם, שא"כ איך אוסר הרמ"א בסי' קי"ד סעי' ו' בנתן שמרי יין במשקין דשכר וכדומה לטעמא אפילו באלף הא השמרים אינם אסורין מחמת עצמן והוו כפלפלין שבלועין מיי"נ דבטילי ולכן כתב שצריך לומר דהאיסור הוא משום היין הבלוע שנותן לטעמא. הנה מה יתרץ כתר"ה מה שאוסר המחבר בסי' קכ"ג סעי' ט"ו במחמיץ בשמרי יין כל העיסה ואפילו באלף לא בטיל כמפורש בש"ך ס"ק כ"ח מתוס' ורא"ש ע"ז דף ל"ד והחמוץ הא הוא מהשמרים ומ"מ לא בטיל. וא"כ פשוט שגם הרמ"א בסי' קי"ד כוונתו לשמרים שנותן לטעמא שהוא להחמיץ וכן משמע ממה שהרמ"א ציין לדין אם דרך העכו"ם לחמץ בהם אם מותר לקנות מהם לעיין בסי' קי"ד שהוא לסעי' ו' שכתב בשכר שדרכן ליתן בהם שמרי יין אסור לקנות מהם, וא"כ משמע שאיירו באופן אחד שהוא להחמיץ שהוא מהשמרים ולא מהיין הבלוע בהם.

ועל קושית כתר"ה החזקה מוכרחין לומר דכ"ז שיש בשמרים טעם ולחלוחית יין אסרו גם השמרים עצמן ולכן אסרי כשמחמיצין ולא בטיל אפילו באלף ורק כשכלה כל הלחלוחית הותרו. ומחמת זה סובר הש"ך בס"ק כ"ו דכיון דבעת ששרפן היה בהשמרים לחלוחית יין והיו בעצמן אסורין יש לאסור גם האפר. והדגמ"ר ובית מאיר סברי דכיון דשמרים לא אסירי בהנאה לעולם אלא עד שיכלה הלחלוחית מה לנו אם נכלה מצד שהיית י"ב חדש או מצד השרפה. והטעם שאסרו גם השמרים בעצמן אולי משום דבעת שנסך או נגע היו גם השמרים ראויין לשתיה יחד עם היין והיו בשם יין ולכן אף שלא נאסרו אלא בשביל היין השאירום באיסורם עד שכלה הלחלוחית. ועדין צ"ע בטעם הדבר אבל עכ"פ זה אמת שהשמרים אסורין ואוסרין מצד עצמן אף להדגמ"ר ובית מאיר כדלעיל.

ומש"כ ידידי כתר"ה לחוש לשיטת הרשב"א שפסק המחבר כותיה בס"ס קל"ד שדברים שדרך העכו"ם לערב בהם איסור לא אזלינן בתר נותן טעם ומחדש כתר"ה שבסתם יינם גם הר"י מיגאש והרמב"ם יודו. ובזה תירץ שלא יסתרו דברי המחבר אהדדי דפסק במשקין שדרכו לערב בהם יין או חומץ שאסורין כהרשב"א ופסק בחמאה של עכו"ם שבשלה שמותר בסי' קט"ו סעי' ג' שהנוב"ת הוכיח מזה שפסק כהרמב"ם דלא כהרשב"א וגם דייק כתר"ה מלשון הרשב"א שהביא הב"י שכתב ולא הדברים שדרכן לתת לתוכו יין בלבד אסרו אלא גם בכל איסור משמע שיין חמור משאר איסורין והכריע המחבר ביין כהרשב"א ובשאר איסורין כהרמב"ם וא"כ אפשר שגם הרמב"ם וכו"ע יודו ביי"נ אף בסתם יינם. אבל אף שתירוץ כתר"ה נכון, ברור ופשוט ששייך להחמיר ביין רק להסוברים שאסור בהנאה אבל לדינא שמתירין סתם יינם בזה"ז בהנאה אין לחלק וגם בדברים שרגילין לתת לתוכן יין מותר כשנסבור כהר"י מיגאש והרמב"ם כדכתבו הנוב"ת ובגליון מהרש"א דיש להקל וכדהוכיח מדין חמאה שבישלה שפסק המחבר כהרמב"ם שמותר וכן פסק שם הרמ"א והגר"א. ולכן גם סתם יינם בזה"ז מותר כשיש שעור הבטול. ומפורש כן ברמ"א סי' קי"ד סעי' ו' שבדרכן ליתן בו שמרי יין מתיר בשעור בטול בששים או בששה כדאיתא שם בט"ז סק"ו ורק בעבידי לטעמא אוסר מדין תבלין וא"כ חזינן שגם בסתם יינם מתיר הרמ"א ולכן ודאי אין לחוש לזה כלל. **אך הוא עוד טעם להחמיר לבעל נפש נוסף להארבעה טעמים שכתבתי במכתבי הראשון.**

(ויש תימה על הש"ך בסי' קי"ד ס"ק כ"א לגבי כרכום שהיה נזהר הרשב"א ועכשיו נוהגין היתר בפשיטות שתירץ בעי"ל דהרשב"א היה יודע שהיו מערבין בו יין הרבה ולא היה שעור בטול והא להרשב"א יש לאסור אף במשהו וצע"ג. וכן על המציין על הרמ"א סעי' ו' שהוא בב"י ס"ס קל"ד בשם תשובת רשב"א והא להרשב"א אסור אף ביש שעור בטול וצע"ג).

ומש"כ כתר"ה שכיון שהרבה ישראל קונים אף שהם המעוט מרבים בשבילם ולכן דומה זה להא דמרבים להביא מחוץ לתחום בשביל ישראל המועטים שאסור כדאיתא בעירובין דף מ'. הנה לא חששתי לזה מכמה טעמים שיש בבטול הזה להתיר. חדא דמסתבר דכיון דהוא בשביל קנס לא שייך אלא בעשה איסור בבטולו דהוא כשערב לאוכלו הוא עצמו או ישראל אחר אבל באם ערב להאכיל לעכו"ם שלא עשה איסור דהא כיון שרשאי למכור לו האיסור גופיה ליכא שום איסור בהתערבות אין שייך לקונסו. ולכן אף אם נימא שכיון שיש גם מעוט ישראלים הקונים כגון חלק עשירי נמצא שאחד מעשרה עשו עבור ישראל שנעשה בזה איסור שיש לקונסו עכ"פ הא יש תשעה שלא עשה בהו איסור שאין לקונסו עליהו ומותרין וכל דפריש מרובא פריש. ואין לומר דכיון שבמידי דרבנן יש ברירה יש לנו לומר הוברר הדבר שאלו שקנאו /שקנו/ ישראלים הם דאיסורא, הא רוב ראשונים סברי דמה שיש ברירה בדרבנן הוא מצד ספק דרבנן לקולא וא"כ הכא דהוא לחומרא אין לומר ברירה אף שהוא מידי דרבנן. ול"ד להביא מחוץ לתחום שאינו מצד קנס על עשית איסורים שאין שייך זה על מה שמוכרים העכו"ם דהעכו"ם הא לא עשה איסורים אלא הוא איסור שאסרו על מלאכת יום טוב כשנעשו בשביל ישראל וכיון שמרבים בשביל המעוט ישראלים הוי כנעשו הכל גם בשביל ישראל שיש לאסור.

שנית שיטת מהרש"ל הובא בט"ז סי' צ"ט סק"י דבלא ידע ממנו שביטל עבורו שרי ליה והוכיח מזה רעק"א שם דסברי דמותר בביטל על הסתם למי שירצה לקנות דלא כהריב"ש שמחשיב כנעשה עבורם ביחוד ואסור לכולן עיין שם ולכן אף שהריב"ש אוסר ודאי הוא רק ספקא דדינא. ועיין בפמ"ג שהביא שגם הפ"ת הסכים לרש"ל וט"ז ומשמע שגם הוא מסכים להיתר וכן משמע שפוסק החו"ד בחדושים סק"י דלא הביא חולק ע"ז. והטעם נראה דכיון דהוא כדי שלא יאמר לעכו"ם ועבד שיבטלו עבורו כדאיתא בש"ך ס"ק י"א בשם הב"י ולא שייך זה בלא ידע וכן לא שייך שיאמר למוכר לעשות הבטול בסתם לקנות מי שירצה ואף לא שייך לחוש שיאמר לבעל הפעקטערי שיעשה יי"ש כזה. ורק אולי להרוב יש מקום לחוש קצת משום שודאי אופן העשיה רוצים לעשות כרצון הרוב ולא ישנו עשייתם בשביל המעוט אבל הא הרוב הם עכו"ם שרק אותם יש אולי להחשיב כצוו לעשות יי"ש כזה. אך להריב"ש שהביא רעק"א שצריך לומר שלא פלוג כיון שעכ"פ נעשה עבורו יש אולי לאסור גם בפעקטערי אבל עכ"פ הוא רק ספק במלתא דרבנן.

שלישית שיטת התוס' פסחים דף ל' בשם הר"י שאיסור דרבנן שאין לו שורש מה"ת מותר לבטל לכתחלה ולא רק להוסיף אלא לערב מתחלה כמפורש בב"י. ועיין בהגר"א ס"ק י"ג. וא"כ מסתבר שסתם יינם בזה"ז להמתירין בהנאה כדנהגין נחשב אין לו שורש מה"ת כיון שהוא רק מצד איסור חתנות. ול"ד למש"כ הגמ"י בפט"ז ממ"א הכ"ט בשם ר' מאיר דיין שנאסר רק ע"י כחו בטל בס' ומ"מ אין לבטלו לכתחלה אף דסובר כתוס' משום דנחשב

יש לו עיקר מה"ת עיין שם והובא בב"י שם, דהוא רק לדידיה שאוסר בסתם יינם בהנאה דהוי האיסור גם משום יי"נ אבל להסוברין דבזה"ז מותר בהנאה אין להחשיבו עיקרו מה"ת ולא עדיף מבשולי עכו"ם וגבינתם שנחשב אין לו עיקר מה"ת עיין בב"י בשם הרשב"א.

רביעית שיטת הרמב"ם דכל איסור דרבנן מבטלין לכתחלה בפט"ו הכ"ו ויש עוד ראשונים הסוברים כן בהגמ"י שם בשם הר"י שמחה וגם הראב"ד לא השיגו (ועיין בק"נ ביצה דף ד' שהביא מיש"ש שג"כ מתיר אך הט"ז בס"ק י"ב הביא בשם מהרש"ל שרק להוסיף מתיר). וא"כ ודאי אין שייך לקנוס בעבר וביטל. ולכן אף שנפסק בש"ע ורמ"א שאין לבטל לכתחלה אף איסור דרבנן וגם שאם עשה במזיד אסור כמו באיסור דאורייתא דהוא אולי גם למי שנתבטל בשבילו מ"מ ודאי יש לצרף שיטת התוס' והרמב"ם להקל כט"ז ומהרש"ל שבלא ידע שביטלו עבורו שרי שלכן יש להתיר בעשה למי שירצה לקנות כדאיתא ברעק"א לדידהו. וכ"ש שמסתבר כטעם א' שבכלל ל"ד להא דמביא מחוץ לתחום ואין לאסור כיון שהרוב עכו"ם כדבארתי בטעם נכון. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן סד

עוד בענין הנ"ל. י"ח סיון תש"ח. להנ"ל.

והנה מה שהביא כתר"ה הא דרמב"ן ב"ב דף צ"ז מתרץ במתמד בתלתא ואתא תלתא ופלא דהוא רק דין בטבל שלא נאסרו הפסולת, אינו מובן מה מצא ברמב"ן יותר ממה שגם הרא"ש דוחה הראיה מטעם אחר שרק בשמרים נחשב לקיוהא ואולי גם בחרצנים שגריעי ולא בין גמור שנתערב ואולי גם לא בחרצנים שלא נעצרו בגלגל וקורה וכן כתב הגר"א בסק"כ בטעם האוסרין כ"ז שיש בו טעם יין וכדהבאתי במכתבי הקודם. אבל עכ"פ הא התוס' חולין וכל הסוברין דבטל בששה לא מחלקי ואף אם היו מחלקי בסברא הא הוכיחו מהא דב' כוסות דאף יין גמור בטל בששה ואין חלוק בין ניתן לטעם לנתערב ובין לעשות יי"נ עתה במגעו לנתערב מה שנאסר כבר ורק להטור יש מקום לחלק בין ניתן לטעם לנתערב כדתיירצתי מתחלה סתירת דבריו כדכתבתי שם אבל לדינא אין חלוק.

ובעצם תירוץ הרמב"ן מסתבר שהרא"ש והתוס' שלא תירצו כן פליגי וסברי דזה שיכול להחשיב את השמרים לפסולת אף שיש בהם טעם יין וגם תערובות יין ממש כהא דמצא על חד תלתא הוא רק קולא בתרומה משום שצריך לנהוג רק כמו שהיה נוהג בחולין וממילא הוא כנתחללה כבר קדושתה שמותר בתרומה מילפוטא דקרא דכריתות דף ז' לענין כהן שסך בתרומה בן בתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש, דגם זה שעשה בו כל מה שהיה עושה בחולין הוי הנשאר כמחולל כבר ודין זה אינו בטבל. ורמב"ן אולי סובר דדין הנהגה כבחולין אינו מצד חלול ולכן סובר דגם בטבל הוא כן או דגם דין חלול סובר שגם בטבל הוא כן. ועיין במל"מ פי"א דתרומות ה"ח דכתב דבטבל קיי"ל דאף אם נתחלל אסור מטעם דדוקא גבי תרומה דגלי קרא ומתו כי יחללוהו אמרינן דאם נתחלל שרי ולא בטבל. אך אולי יסבור הרמב"ן טעם א' דהמל"מ שדקדק מהכ"מ דדוקא כשהחלול היה בהיתר מותר ובטבל לא משכחת חלול בהיתר אבל אם היה נמצא גם בטבל חלול בהיתר גם בטבל היה מותר משום שעיקר

איסורא דטבל נפקא לן מקרא דולא יחללו שג"כ שייך לדרוש למעט טבל המחולל עיין שם וא"כ בשמרים דלא עשה איסור אף בטבל יש היתר דנתחלל כבר. ותוס' ורא"ש יסברו כטעם הב' דהוא מצד שרק מקרא דתרומה דכי יחללוהו דרשינן למעט מה שמחולל כבר ובטבל מקרא דולא יחללו שנאמר על עיקר האיסור דטבל אינו מיותר וממשמעות לא דרשינן למעט ומתרומה לא ילפינן טבל לכן גם בשמרים שליכא איסור אסור בטבל.

ומש"כ כתר"ה שהתוס' ב"ב דכתבו דבהקדיש שמרים לעולם אסורין משמע שסברי ג"כ כרמב"ן שרק מדין פסולת מותר. תמיהני איך אפשר שיחלוקו על מה דכתבו לעיל מזה שההיתר הוא משום דאינו אלא קיוהא בעלמא. אך הא לא קשה כלום דבמקדיש שמרים הא אסור טעם השמרים שהוא אף בקיוהא בעלמא, דרק ביין לא נחשב טעם קיוהא לטעם יין והוי כדבר אחר וכעפרא בעלמא אבל בשמרים שאסור טעם השמרים הא אסור טעם הקיוהא שזה הא הקדיש. וא"כ ל"ד ליין נסך שהאיסור הוא מצד היין. ורק להאוסרים בהנאה או ביי"נ ממש לכו"ע אף שהאיסור הוא מצד היין יש לאסור מצד החומרא כמו בהקדש דקדוה"ג וכדסובר כן הראב"ד שהביא הר"ן בע"ז דף ל' שהזכרתי במכתבי הקודם.

ומש"כ כתר"ה דהש"ך שפסק ביין מזוג כהי"א דסגי בששה הוא רק לענין מגע עכו"ם ביין מזוג של ישראל ולא בשכבר נאסר. הנה ממה שמדמין להא דסי' קל"ד שאיירי בכבר נאסר חזינן שלא מחלקי והרא"ש סובר דגם נאסר במגע עכו"ם כל זמן שיש בו טעם יין והמתירין מתירין בששה גם ביי"נ שנתערב. ואדרבה גם במה שמצינו חלוק בין להאסר במגע לכבר נאסר דהוא ביותר משלשה דרמא תלתא ואתא ארבעה פחות משהו שדעת ר' אברהם אב"ד ברא"ש ב"ב שלא נאסר וכן הביא שיטה זו הר"ן בע"ז דף ל' בשם איכא מאן דאמר ובב"י סי' קכ"ג, וביי"נ שכבר נאסר לא בטל פחות מששה עיין בהגר"א או"ח סי' רע"ב ס"ק י"א וברעק"א יו"ד סי' קכ"ג, פליג ע"ז הש"ך ס"ק י"ח ולא מחלק ומדחיק לפרש מצא ארבעה שהוא לאו דוקא דביותר משלשה ומחצה נאסר משום שאין שם ששה חלקים מים כנגד היין והגר"א ורעק"א הקשו עליו עיין שם אבל עכ"פ חזינן שהש"ך לא מחלק.

וכן משמע שגם הט"ז לא מחלק דכתב בסי' קל"ד סק"ה דיש נותנים טעם דחלק אחד יין שקול כנגד ג' חלקים מים ממילא בששה חלקים מים בטל היין ברוב והוא עצמו סובר דמצד השעור דלא דרי על חד תלת מיא הוא רק שאין יין בפחות מזה אלא העיקר כיון דבגמ' מצינן שעור זה עיין שם. וכוונתו דהוקשה להו מ"ט שעור הבטול הוא ששה הא השעור ביין הוא תלתא ולכן תירצו דבתלתא הוא כלא נתערב כלל והג' חלקים האחרים הוא התערובות שנחשב כששה להיין אך ממילא עושין ג' האחרים להחשיב כרוב. והט"ז עצמו מבטל סברא זו אלא דמצד השעור דתלתא לא היינו יודעין לענין בטול אלא משום דמצינו שעור ששה לענין בטול לכן אין להקל בפחות זה. וא"כ חזינן שאינו סובר חלוק הגר"א ורעק"א בין שכבר נאסר להאסר עתה במגע עכו"ם וגם לדידיה צריך לומר דמצא ארבעה לאו דוקא כדסובר הש"כ.

ועיין ברא"ש ב"ב שם דאדרבה בתמד שיטת הראב"ד דכיון שמשובח לשתיה מיחלף ביין גמור ולכן נאסר במגע עכו"ם אף באתו רק כדי מדתו או עוד פחות וגם חושש שמא מנסכין אותו כיון שהוא משובח לשתיה אף שהוא מהמתירין ביי"נ שנתערב בששה כדהביא הטור בסי' קל"ד משמו. ומוכרחין לומר דהיכא דכך נעשה המשקה

להחשיבו לשם יין וקורין אותו בשם יין מיחלף ביין גמור ואולי יש לחוש שגם מנסכין אבל היכא דלא נעשה לשם חשיבות יין לא שייך לאיחלופי וכ"ש שאין לחוש שינסכו. ולכן פשוט לפ"ז שגם דעת הטור הוא כעין סברא זו דמחלק בין שהיתה המזיגה להחשיב ליין שאז שייך לאיחלופי וגם אולי יש לחוש שמנסכין כיון שמשובח לשתיה דיין אבל היכא שהמזיגה אינה לחשיבות שם יין דאדרבה שם שכר ושאר משקין עליה אף שהוא נותן טעם אינו כלום דהוא רק קיוהא בעלמא ואיחלופי לא שייך כיון שהוא בשם משקה אחר וכ"ש שאין לחוש שינסכו כיון שאינו בשם יין אף שמשובח לשתיה דהא אין מנסכין משקין אחרים. ומתורץ שיטת הטור שסותר דבריו בסי' קל"ד לסי' קכ"ג שהקשתי במכתבי הקודם.

ומש"כ כתר"ה דהרא"ש והמחבר סברי דהיין הוא המחמיץ הוא דבר שאינו אלא דפשוט שהשמרים הם המחמיצין. וגם ברא"ש מפורש כן דהא מחמיצין אף בנתייבשו שאין בהן יין וכמו שכתב הדבר ידוע שאין בהם טעם כל דהו של יין ולא שייך בדבר טבעי מחלוקת. ומפורש זה ביותר בהג"א שם. ומה שהביא הג"א מזה שמ"פ =שמי פירות= אין מחמיצין אף שחמץ נוקשה הא הוי גם במ"פ לרש"י והראב"ד כוונתו דעכ"פ לא יתנו זה להחמיץ דלא יעשה יותר ממים דשהוי הזמן הוא המחמיץ דהא עוד גרוע ולכן מה שנותנין להחמיץ הוא רק השמרים. ואין ידוע לי מש"כ כתר"ה שהקשתי ממ"פ אין מחמיצין כי בהעתקה שלפני אין זה אך היא הוכחת הג"א וכדבארתי.

ומש"כ כתר"ה שכוונת הרמ"א בסי' קכ"ג סעי' ט"ו שציין לסי' קי"ד הוא לסעי' י' וכוונתו דאם יש עכו"ם שאין מערב מותר. הנה אף שבש"ך שלפנינו ס"ק כ"ט איתא ס"י אבל יותר מסתבר דצריך לגרוס בש"ך ס"ו דהא איירי בדרך העכו"ם לחמץ דהוא דין דסעי' ו' אך הש"ך עצמו ציין גם למש"כ בס"ק כ"א שהוא לדין כשיש עכו"ם שמחמץ בשמרי שכר ושאף בסתמא אמרינן שא"א שלא תיקן עכו"ם אחד משמרי שכר כדכתב שם בשם המרדכי והאגודה. ואף אם נימא שגרסינן סעיף י' לא קשה כלום.

ומש"כ כתר"ה לתרץ שיטתו דבנתן בכוונה לטעמא לא בטל כדין תבלין דהא דכתב הרמ"א דבדרכן ליתן שמרים בטל בששים הוא משום דרצונו הוא רק בהשמרים ולא בהיין ובנתן לטעמא ע"כ כוונתו להיין כי בשמרים אין שום טעם הוא דחוק, דלטעם הוא להחמיץ. אך הא לא קשה כלל על שיטת כתר"ה מזה ומעולם לא הקשיתי זה על כתר"ה כי בהעתקה שלפני ליכא קושיא זו ואיני יודע היכן מצא כתר"ה בדברי קושיא זו דהא איירי בדרכן ליתן שמרים של יין לא מפני שצריך לשמרי יין אלא מצד הזיוף נותנין או אף כשצריך לשמרים אבל בכל השמרים היה טוב שהוא רק לתסיסה והוא נתן שמרי יין ותסיסה לא נחשב מעמיד כדאיתא בפ"ת סי' קי"ד סק"ה עיין שם וא"כ לא ניתן לטעם אבל אם ניתן לטעם של שמרי יין או להחמיץ אף אם היה זה בכל שמרים לא בטל אפילו באלף.

ומש"כ כתר"ה ראייה מהט"ז סק"ו שכתב שהוא בששה משמע שהוא משום היין דאם השמרים עצמן נאסרו היה עד ששים, פשוט דאין לאסור השמרים יותר מהיין שהוא גורם האיסור ולא יהיה טפל חמור מהעיקר כדכתב כתר"ה בעצמו. ורק במחמיצין שאם היה שייך זה ביין היה ג"כ נאסר החמירו בשמרים ששייך בהו חמוץ. ולא קשה ממה שאסור האפר להש"ך שגם היין אסור אפרו. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין